

17.9.2019

Oikeusministeriölle

VN/5281/2019

Lausunto yleisen tietosuoja-asetuksen toimivuudesta ja sen soveltamiseen liittyvistä kokemuksista

Oikeusministeriö on pyytänyt lausuntoja koskien tietosuoja-asetuksen toimivuutta ja sen soveltamiseen liittyvistä kokemuksista. Palta haluaa lausunnossaan korostaa seuraavia asioita.

Mitkä ovat olleet yleisen tietosuoja-asetuksen merkittävimpiä hyötyjä?

Yrityksissä joissa henkilötietojen käsittely on ollut jo ennestään asetuksen edellyttämällä tasolla tai lähellä sitä, ei tietosuoja-asetus ole aiheuttanut toimintatapoihin tai käytäntöihin suuria muutoksia tai muutuskustannuksia. Yhtenevä lainsäädäntö, yhteisesti ymmärrettävät käsitteet ja asian julkisuus ovat jossain määrin helpottaneet kommunikointia ja asioiden sopimista.

Monen pienen ja keskisuuren toimijan tietoturvan ja tietosuojan taso on merkittävästi parantunut sekä suhtautuminen turvallisuuteen on kehittynyt. Tällä on merkitystä sekä talouden toimijoille että luonnollisille henkilöille näiden turvallisuuden ja oikeuksien varmistamiseksi.

Mitkä ovat olleet yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisessa ja toimivuudessa suurimpia haasteita?

Kaiken kaikkiaan säännöstö koetaan hyvin tarkaksi ja sanktiot ovat suuria. Yrityksissä on tehty kalliita tutkimus- ja selvitystöitä, jotta säännökset varmasti tulevat noudatetuksi nykyisissä ja suunnitelluissa prosesseissa. Vaarana silti on, että huolimatta isoista satsauksista vaatimusten täyttämiseen, puutteita voi silti löytyä auditoinnissa useasta prosessista. Lainsäädäntö, oikeuskäytäntö ja viranomaisten ohjeet eivät tarjoa yksiselitteisiä vastauksia.

Asetus on pakottanut yrityksiä tekemään hidastavia ja tehokkuutta hukkaavia toimintamalleja, varsinkin jos ei ole ollut mahdollisuutta tehdä samanaikaisesti investointeja tai kehitystyötä järjestelmiin tai rajapintoihin.

Vaikka tietosuoja-asetuksen tavoitteena on ollut digitaalisten sisämarkkinoiden yhdenmukaistaminen, kansallisessa sääntelyssä on edelleen runsaasti vaatimuksia, jotka poikkeavat eri jäsenmaiden kesken merkittävästi toisistaan. Siten tämän vuoksi ei ole näyttöä sisämarkkinoiden merkittävästä tehostumisesta tietosuoja-asetuksen ansiosta.

Erityisesti kansainvälisesti verkottuneessa liiketoiminnassa, osapuolet tai liitännäiset kolmannet tahot voivat sijaita eri maissa, myös EU:n ulkopuolella. Henkilötietojen käsittelyä koskevien sääntöjen yhtenäinen tulkinta koko EU:n alueella saa tällöin korostuneen aseman. Käytännössä kansallisten valvontaviranomaisten aktiivisuus vaihtelee ja niiden kannanotot soveltamistilanteissa saattavat olla ristiriitaisia.

17.9.2019

Tietosuoja-asetuksen soveltamisessa on Euroopan sisällä poikkeavia oikeuskäytäntöjä: erilaiset asetuksen perusteella annetut tuomiot EU:n eri puolilla ovat ristiriidassa keskenään. Yhden maan sisällä on annettu kahdenlaista tulkintaa tarkistusoikeuden ulottamisesta yrityksen sisäisiin asiakirjoihin ja yhteistyökumppaneihin (ts. right of access vs. yrityksen asiakirjojen luottamuksellisuus). Erilaisiin oikeuskäytäntöihin viitaten myös eri viranomaisten antama ohjeistus ja kannanotot päätyvät epävarmuuden johdosta käyttökelvottomiksi, koska niiden sitovuudesta ja soveltamisesta esimerkiksi Suomessa ei ole takeita.

Euroopan tietosuojaneuvoston roolia kansallisten viranomaisten yhteistyöelimenä tulisi vahvistaa yhdenmukaisen soveltamiskäytännön luomiseksi. Tietosuojaneuvoston toimintaan tulee varmistaa riittävät resurssit tavoitteena saada muodostettua EU-tasoiset kannanotot kohtuullisessa ajassa oikeudellisen epävarmuuden minimoimiseksi.

Joidenkin yksityiskohtaisten velvollisuuksien käytännön toteuttaminen on koettu haastavaksi. Sopimusvelvoitteissa vaatimukset on tuotu liian yksityiskohtaisiksi, joka aiheuttaa käytännön haasteita tietosuojan näkökulmasta jo tarkoituksenmukaisesti toimivissa palveluissa. Esimerkiksi epäselvää on, täyttääkö komission mallilausekesopimukset artikla 28 velvoitteet sellaisenaan. Kuluneessa ajassa ei ole saavutettu toimivaa markkinakäytäntöä tietosuojan yksityiskohtaisen sopimisen toteuttamisesta.

Toinen epätarkoituksenmukaisen tarkka velvoite on määräaika henkilötietojen tietoturvaloukkauksista ilmoittamiseen. 72 tunnin määräaikavelvoite estää tapahtuneen kannalta tarkoituksenmukaisen tutkinnan ja toiminnan poikkeamatilanteessa, ja se voi johtaa monesti vääriin tulkintoihin ja tarpeettomiin ilmoituksiin.

Lisäksi paikalliset viranomaiset voivat vaatia edelleen asetuksen vaatimuksia ylittäviä menettelytapoja, kuten esimerkiksi Suomen tietosuojavaltuutetun toimiston erittäin yksityiskohtainen ja laaja henkilötietojen tietoturvaloukkauksen ilmoituslomakkeen tietosisältö.

Jotkut yksittäiset tietosuoja-asetuksen perusteella tai ilman minkään lain perustetta tehdyt yksilöiden vaatimukset voidaan tulkita myös lähestyvän haitan- tai kiusantekoa. Suurilla yrityksillä on kompetenssi ja resurssit kyselyiden hoitamiseksi, mutta varsinkin pienten yritysten kyvykyys vastata kyselyihin on heikompi.

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen mahdollistamaa sääntelyliikkumavaraa käytetty Suomessa tarkoituksenmukaisella tavalla?

Suomen tietosuojalakiin ei ole kirjattu tarkoituksenmukaisesti kaikkia aikaisempia ja tietosuojallisesti tarkoituksenmukaisia käsittelyperusteita. Esimerkiksi tietosuojalain osuus tutkimuskäytöstä on myös epäselvä eikä paranna kansallisten tutkimushankkeiden mahdollisuuksia.

Julkisyhteisöjen immunitetti seuraamusmaksuilta on jo osoittanut piittaamattomuutta tietosuojan vaatimuksenmukaisuuden toteuttamiseksi julkisella sektorilla. Viranomaiset ja yritykset ovat epätasa-arvoisessa asemassa merkittävien rikkomusten sanktioinnin osalta, vaikka viranomaisella tulisi olla erityisesti pk-yrityksiin verrattuna huomattavasti paremmat mahdollisuudet ja resurssit varmistua asetuksen noudattamisesta.

17.9.2019

Työelämän tietosuojalain osalta uudistus jäi vajanaiseksi: tosiasiallisesti valtaosalla yrityksistä voi olla haasteita toteuttaa henkilötietojen käsittely työelämässä vaatimusten mukaisesti esimerkiksi yleistyvien whistleblowing -järjestelyjen suhteen.

Kunnioitavasti

Tatu Rauhamäki
Johtaja